

ומת בתשובתו

רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה א

אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירש ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשולון כח, כיצד הרי שבא על אשה בעבירה ולאחר זמן נתייחד עמה והוא עומד באהבתו בה ובכח גופו ובמדינה שעבר בה ופירש ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה, הוא ששלמה אמר וזכור את בוראיך בימי בחורותיך, ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עושה אף על פי שאינה תשובה מעולה מועלת היא לו ובעל תשובה הוא, אפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום א מיתתו ומת בתשובתו כל עונותיו נמחלין

ספר חובות הלבבות שער ז - שער התשובה פרק ד

אבל גדרי התשובה הם ארבעה: הראשון, החרטה על מה שקדם לו מן העונות, והשני, שיעזבם ויסור מהם, והשלישי, שיתודה בהם ויבקש המחילה עליהם, והרביעי, שיקבל על נפשו, שלא ישוב לעשותם בלבו ובמצפנו. והחרטה אות על גנות מעשהו בעיניו כמ"ש: מי יודע ישוב ונחם והשאיר אחריו ברכה, ואמר במי שהתמיד על חטאיו: אין איש נחם על רעתו. ואנחנו רואים כזה בין בני אדם, כשמראה החוטא לחברו החרטה על מה שחטא לו, הוא הסבה החזקה למחל לו. והעזיבה אות ברור אמונתו בגמול ובעונש, כמ"ש: יעזב רשע דרכו וגו', ואמר במי שהתמיד על חטאיו: בעון בצעו קצפתי ואכהו וגו'. וכמו זה נראה בין בני אדם, כי כאשר ימנע המרע לחברו מהרע אליו אחר החרטה, אז יהיה ראוי למחל לו ולעבר על פשעו. ובקשת המחילה אות על כניעתו ושפלותו לפני האלהים, והתודותו בעונו סבת המחילה לו, כמו שנאמר: ומודה ועוזב ירוחם, ואמר בהפך זה: הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי, ואמר: מכסה פשעיו לא יצליח. וכזה נראה בין בני אדם, כי החוטא לחברו, כשיכנע לו ויודה, שחטא לו והרע אליו ובקש ממנו המחילה, והכיר חברו ממנו, שהוא מתחרט על מה שקדם לו מן החטא, לא יתעכב מלמחל לו ומעבר על פשעו, ויסיר מה שיש לו בלבו מן הנטירה. אבל הקבלה, שלא ישנה, אות על ידיעתו ברוע מעשהו וגודל חטאו, כמו שנאמר: אם עול פעלתי לא אוסיף, ונאמר: אשור לא ישיענו וגו', ונאמר בהפכו: היהפך כושי עורו ונמר חברברותיו וגו'. וכמו זה נראה בין בני אדם, כשיקבל החוטא לחברו על עצמו, שלא ישנה להרע לו, ויראה החרטה והעזיבה ויתודה, יהיה זה גמר סבות המחילה לו והסר האשמה. ממנו ודחות העונש מעליו. וכשיתקבצו בשב אל הארבעה גדרים בתנאיהם, אשר אנו עתידים לבארם, יכפר לו הבורא עונו ויעבר על פשעו

ספר חובות הלבבות שער ז - שער התשובה פרק ג

אבל במה תהיה התשובה מהאדם, אומר בזה, כי תתכן לו אחר הקדמת ידיעתו בשבעה דברים: הראשון, שידע גנות מעשהו ידיעה ברורה, כי, אם לא יתברר לו זה, ויהיה מסתפק או שוגג בלתי מזיד, לא תתכן החרטה ממנו עליו ובקשת המחילה בו, כמו שכתוב: כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד. והשני, שידע אפן רוע מעשהו וגנותו, כי, אם לא יתברר אצלו, כי מעשהו רע ומפעלו אינו טוב, לא יתחרט עליו ולא יקבל תנאי התשובה ממנו, ודינו בו כדין השוגג ואמתלאתו רחבה, כמ"ש: שגיאות מי יבין וגו'. והשלישי, שידע בחיוב הגמול על מעשהו, כי, אם לא ידע זה, אין הצורך מביאו אל החרטה עליו. וכשיתברר אצלו, כי הוא ענוש עליו, יתחרט אחר כך ויבקש המחילה, כמו שכתוב: כי אחרי שובי נחמתי וגו', ואמר: סמר מפחדך בשרי וגו'. והרביעי, שידע שהוא שמור עליו ונכתב בספר עוונותיו ולא יעבר עליו העלם ולא שכחה ולא הנחה, כמ"ש: הלא הוא כמוס עמדי חתום באוצרותי, ואמר: ביד כל האדם יחתם וגו'. כי, אם יחשב, כי

הוא מופקר ואיננו שמור עליו, לא יתחרט ולא יבקש המחילה בו, מפני אחר ענשו עליו, כמ"ש: אשר אין נעשה פתגם מעשה הרעה מהרה על כן מלא לב בני האדם בהם לעשות רע

רמב"ם הלכות תשובה פרק ב

הלכה ב

ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', וצריך להתודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו

הלכה ג

כל המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ, וכן הוא אומר ומודה ועוזב ירוחם, וצריך לפרוט ב את החטא שנאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ב הלכה ב

והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול א כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלהים לאל חי

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק א הלכה י

מהו זה שביקש משה רבינו להשיג כשאמר הראני נא את כבודך, ביקש לידע אמיתת המצאו של הקדוש ב"ה עד שיהיה ידוע בלבו כמו ידיעת אחד מן האנשים שראה פניו ונחקקה צורתו בלבו שנמצא אותו האיש נפרד בדעתו משאר האנשים, כך ביקש משה רבינו להיות מציאות הקדוש ברוך הוא נפרדת בלבו משאר הנמצאים עד שידע אמתת המצאו כאשר היא, והשיבו ברוך הוא שאין כח בדעת האדם החי שהוא מחובר מגוף ונפש להשיג אמיתת דבר זה על בוריו

רמב"ם הלכות תשובה פרק ח הלכה ב

העולם הבא אין בו גוף וגויה אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף כמלאכי השרת, הואיל ואין בו גויות אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני אדם צריכין להן בעולם הזה, ולא יארע דבר בו מן הדברים שמארעין לגופות בעולם הזה, כגון ישיבה ועמידה ושינה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא בהן, כך אמרו חכמים הראשונים העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה, הרי נתברר לך שאין שם גוף לפי שאין שם אכילה ושתייה, וזה שאמרו צדיקים יושבין דרך חידה אמרו, כלומר הצדיקים מצויין שם בלא עמל ובלא יגיעה, וכן זה שאמרו עטרותיהן בראשיהן כלומר דעת שידעו שבגללה זכו לחיי העולם הבא מצויה עמהן והיא העטרה שלהן כענין שאמר שלמה בעטרה שעטרה לו אמו, והרי הוא אומר ושמחת עולם על ראשם ואין השמחה גוף כדי שתנוח על הראש כך עטרה שאמרו חכמים כאן היא הידיעה, ומהו זהו שאמרו נהנין מזיו שכינה שיודעים ומשיגין מאמתת הקדוש ברוך הוא מה שאינם יודעים והם בגוף האפל השפל

רמב"ם הלכות תשובה פרק ט הלכה ב

ומפני זה נתאוו כל ישראל נביאיהם וחכמיהם לימות המשיח כדי שינוחו ממלכיות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן, וימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה כדי שיזכו לחיי העולם הבא

רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה א

אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה ועוסק בחכמתה כדי שאקבל כל הברכות הכתובות בה או כדי שאזכה לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא אכרת מחיי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה הוא עובד מיראה ואינה מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים

רמב"ם הלכות תשובה פרק ז הלכה א

הואיל ורשות כל אדם נתונה לו כמו שבארנו ישתדל אדם לעשות תשובה ולהתודות בפיו מחטאיו ולנעור כפיו מחטאיו כדי שימות והוא בעל תשובה ויזכה לחיי העולם הבא

ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק נא

וכבר בארו הפילוסופים כי הכחות הגופניות בימי הבחרות ימנעו רוב מעלות המדות, כ"ש זאת המחשבה הזכה העולה ביד האדם משלמות המושכלות המביאות לחושק השם יתעלה, כי מן השקר שתעלה ביד האדם עם רתיחת הליחות הגופניות, כי כל אשר יחלשו כחות הגוף ותכבה אש התאוות, יחזק השכל וירבה אורו ותזך השגתו וישמח במה שהשיג, עד כשיבא האיש השלם בימים ויקרב למות, תוסיף ההשגה ההיא תוספת עצומה, ותרבה השמחה בהשגה ההיא והחשק למושג, עד שתפרד הנפש מן הגוף אז בעת ההנאה ההיא, ועל זה הענין רמזו החכמים במות משה אהרן ומרים, ששלשתם מתו בנשיקה, (ואמר) שאמרו וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב על פי ה', מלמד שמת בנשיקה, וכן נאמר באהרן על פי ה' וימת שם, וכן במרים אמרו אף היא בנשיקה מתה אבל לא זכר בה על פי ה' להיותה אשה ואין טוב לזכור זה המשל בה, הכונה בשלשתן שמתו בענין הנאת ההשגה ההיא מרוב החשק, ונמשכו החכמים ז"ל בזה המאמר על דרך מליצת השיר המפורסמת, שתקרא שם ההשגה המגעת עם חזוק חשק הש"י, נשיקה, באמרו ישקני מנשיקות פיהו, וזה המין מן המיתה אשר הוא המלט מן המות ע"ד האמת, לא זכרו החכמים ז"ל שהגיעה רק למשה ואהרן ומרים, אבל שאר הנביאים והחסידים הם למטה מזה, אך כולם תחזק השגת שכלם עם המות, כמו שנאמר והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך, וישאר השכל ההוא אח"כ לנצח על ענין אחד, כי כבר הוסר המונע אשר היה מבדיל בינו ובין מושכלו בקצת העתים, ויעמוד בהנאה הגדולה ההיא, אשר אינה ממין הנאת הגוף, כמו שבארנו בחבורנו וביאר זולתנו לפנינו

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קג עמוד ב

והתניא: מת מתוך השחוק - סימן יפה לו, מתוך הבכי - סימן רע לו; פניו למעלה - סימן יפה לו, פניו למטה - סימן רע לו; פניו כלפי העם - סימן יפה לו, כלפי הכותל - סימן רע לו; פניו ירוקין - סימן רע לו, פניו צהובין ואדומים - סימן יפה לו; מת בע"ש - סימן יפה לו, במו"ש - סימן רע לו; מת בערב יוה"כ"פ - סימן רע לו, במוצאי יוה"כ"פ - סימן יפה לו; מת מחולי מעיים - סימן יפה לו, מפני שרובם של צדיקים מיתתן בחולי מעיים